

24.7.2025

Pirkanmaan Voimia Oy – Lausunto valtuustoaloitteeseen eläinperäisten tuotteiden käytön puolittamisesta vuoteen 2030 mennessä

Pirkanmaan Voimia Oy kiittää valtuustoa mahdollisuudesta täydentää aiempaa lausuntoaan ja tuoda esiin konkreettisia näkökulmia, joiden avulla voidaan tukea tavoitetta sekä esittää konkreettisia näkökulmia aloitteen toteuttamiseksi. Haluamme tarkentaa, miten tavoite linkittyy Voimian ilmasto- ja luontotiekarttaan, asiakaskokemuksen kehittämiseen sekä taloudellisiin reunaehdoihin.

Valtuustoaloitteen allekirjoittaneet esittävät, että Tampereen kaupunki asettaa tavoitteekseen eläinperäisten tuotteiden kulutuksen puolittamisen omissa palveluissaan ja hankinnoissaan vuoteen 2030 mennessä siten, että tavoitteen toteutumista seurataan.

Omalta osaltaan Pirkanmaan Voimia Oy vastaa seuraavaa:

Voimia on sitoutunut tukemaan Tampereen kaupungin pyrkimystä kohti hiilineutraaliutta. Yhtiömme ympäristö- ja vastuullisuustavoitteisiin on kirjattu ilmastovaikutusten vähentämisen tärkeys. Olemme laskeneet toimintamme hiilijalanjäljen ensimmäisen kerran jo vuodelta 2019. Tämän perusteella olemme laatineet ympäristötiekartan, joka on ohjannut toimintaamme ja on linjassa valtuustoaloitteen kanssa. Valtuustoaloitteen kunnianhimoinen tavoite on yhteinen ja sen saavuttaminen vaatii yhteistä tahtotilaa ja yhteisiä toimia kaikilta sidosryhmiltä. On tärkeää edetä maltillisesti, määrätietoisesti ja osallistavasti, koska syömättä jäänyt ruoka tai ruokailun väliin jättäminen on ekologisesti, ravitsemuksellisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävämpiä.

Olemme oikealla tiellä ilmastovaikutusten vähentämisessä

Ruoantuotannon rooli ilmasto- ja luontovaikutuksissa on merkittävä. Tampereen kaupungin ja Jyväskylän yliopiston selvityksen mukaan elintarvikehankinnat aiheuttavat suurimman osan kaupungin hankintojen luontojalanjäljestä (22 %) ja toiseksi suurimman osan hiilijalanjäljestä (14 %). Näistä erityisesti punainen liha muodostaa keskeisen päästölähteen. Voimian ilmasto- ja luontotiekarttaa ollaan päivittämässä uuden, vuodesta 2024 tehdyn hiilijalanjäljen laskennan perusteella. Jo nyt voidaan todeta, että olemme edenneet oikeaan suuntaan - lasten ja nuorten palveluissa päästöt ovat vähentyneet viidessä vuodessa noin neljänneksen. Vuonna 2024 päästöt olivat 0,9 kg CO₂ekv/ateria, kun ne vuonna 2019 olivat Voimiassa noin 1,2 kg CO₂ekv/ateria.

Päivitetty ilmasto- ja luontotiekarttamme tulee sisältämään selkeät tavoitteet eläinperäisten tuotteiden vähentämisestä ja kasvisproteiinien lisäämisestä. On tärkeää tunnistaa, että tätä työtä on jo tehty pitkäjänteisesti – olemme kehittäneet kasvisruokatarjontaa, kasvisruoan hyökyttävyyttä ja ruokaohjeitamme määrätietoisesti jo usean vuoden ajan.

Kasvisruoan kehittäminen vaatii kokonaisvaltaista lähestymistä

Tarjoamme kasvisruokaa päivittäin kaikille oppilaille vapaasti valittavana vaihtoehtona kaikissa päiväkodeissa, kouluissa, lukioissa ja ammattioppilaitoksissa, lukuun ottamatta harvoja

24.7.2025

poikkeuksia, joissa tilanpuute estää kasvisruoan tarjoamisen. Kasvisruoka on ensisijainen vaihtoehto linjastossa, jotta se houkuttelisi maistamaan. Ruokailun muiden tavoitteiden, kuten asiakaskokemuksen ja ravitsemussuositusten, huomioon ottaminen on yhtä lailla tärkeää.

Kasvisruokien määrän kasvattaminen ei yksin riitä – ruoan tulee olla maistuvaa, ravitsevaa ja mieluista asiakkaille, jotta se tulee syödyksi, kuten aloitteen tekijätkin tuovat esiin. Osallistumme jatkuvasti valtakunnallisiin ja paikallisiin kehityshankkeisiin, joissa keskitytään kasvisruokailun kehittämiseen. Lisäksi kehitämme jatkuvasti kasvisruokaohjeitamme sekä pilotoimme hybridiruokia, joissa liha on osittain korvattu kasviproteiinilla. Maistatamme aina tuotekehityksessä olevat ruoat asiakkailla ja tunnistamme sen, että monet proteiinipitoiset kasvisruoat ovat lapsille ja nuorille outoja, mikä vaikuttaa niiden saamaan arvioon ja hyväksyttävyyteen ruokailussa. Myös raaka-aineiden saatavuus suurkeittiökoon pakkauksissa (esim. kaurajuoma, härkäpapuvalmiste), kasvisperäisten tuotteiden sopivuus nykyaikaisiin valmistusmenetelmiin, säilyvyys sekä hintataso aiheuttavat haasteita. Hankintojen osalta haluamme panostaa kotimaisten kasviproteiinien käyttöön, pilotoimme uusia tuotteita ja teemme tiivistä yhteistyötä VAUHTI-verkostossa sekä tavarantoimittajien ja kumppaniemme kanssa. VAUHTI-verkosto on Motivan koordinoima julkisten hankintayksiköiden ja yritysten muodostama verkosto, jonka tavoitteena on edistää vastuullisia, vaikuttavia ja innovatiivisia hankintoja. Verkosto tarjoaa jäsenilleen neuvontaa ja sparrausta hankintojen kehittämiseen sekä mahdollistaa vertaisoppimisen ja yhteistyön.

Kasviproteiineista lisäkustannuksia

Tällä hetkellä kasviproteiiniraaka-aineiden hinnat ovat tyypillisesti 0,8–2-kertaiset verrattuna eläinperäisiin proteiinilähteisiin. Erityisesti lapsille ja nuorille maistuvat kasviproteiinit ovat hinnaltaan kalliimpia. Arviomme mukaan eläinperäisten tuotteiden puolittaminen saattaa tarkoittaa Voimialle noin 150 000–300 000 € vuotuisia lisäkustannuksia raaka-aineiden osalta. Tämän lisäksi 20 000–50 000 € vuosittainen resurssi asiantuntijakumppaneiden hyödyntämiseen mahdollistaisi ruokaohjeiden nopeamman kehittämistahdin sekä satsaukset koulutuksiin, maistatuksiin, ruokakasvatusmateriaaleihin ja asiakasviestintään. Nämä satsaukset olisivat investointi paitsi kasvisruokailun kehittämiseen myös laajempaan ilmastoystävällisen elämäntavan ja kestäväen kehityksen edistämiseen.

Voimia on panostanut myös ruokahävikin seurantaan ja sen vähentämiseen. On tärkeää, että kasvipainotteisen ruoan lisääminen ei johda hävikin kasvuun ja sitä kautta aiheuta turhia kustannuksia. Syksystä 2024 alkaen Tampereen kaupungin kouluissa ja oppilaitoksissa ruokailussa syntyneen lautashävikin määrä on ollut näkyvillä toimipaikoittain Voimian nettisivuilla.

Asiakastyytyväisyys ja ruokailijoiden osallistaminen tärkeää

Asiakkaiden kokemus on keskeinen osa onnistumista. Päivittäinen asiakaspalaute, lautashävikin mittaus, ruokailijamäärän seuranta sekä uusien ruokaohjeiden asiakashyväksynnän tulokset tukevat meitä vaikutusten seuraamisessa. Kokemuksemme mukaan ruokalajilla tai ruuan yksittäisellä raaka-aineella on vaikutusta ruokailijamääriin, mutta esimerkiksi yläkouluissa ja toisen asteen oppilaitoksissa muut tekijät vaikuttavat enemmän kuin itse tarjottu ruoka. On tärkeää, että muutos ei johda ruokailun väliin jättämiseen tai hävikin kasvuun.

24.7.2025

Ekososiaalinen kasvatus ja arvostava ruokapuhe

Valtuustoaloitteen tavoitteen saavuttaminen edellyttää myös Tampereen kaupungilta vahvaa ekososiaalista kasvatusta, aikaa ja rauhaa ruokailuun sekä positiivista ja arvostavaa ruokapuhetta kaikilta kasvatus- ja opetusyhteisöjen aikuisilta ja muilta sidosryhmiltä. Positiivisen ruokakasvatuksen ja vastuullisen ruokapuheen avulla lapsia ja nuoria rohkaistaan tekemään terveellisiä valintoja kannustamalla heitä tutustumaan ja maistelemaan uusia makuja. Vapaus valita eri vaihtoehtoista edistää itsenäistä päätöksentekoa ja korostaa kasvattajien roolia yhtenäisen näkemyksen välittämisessä kasvupainotteisen ruokailun merkityksestä. Kasvisruoan esillepano linjastossa ja ruokalistan selkeys tukevat valintaa. Jatkossa tavoitetta voidaan konkretisoida entisestään lisäämällä esimerkiksi aterioiden hiilijalanjälkitieto ruokalistalle ja vahvistamalla asiakasviestintää.

Korostamme, että vastuullinen toiminta edellyttää kaikkien näkökulmien huomioon ottamista, ja sen tulee kokonaisvaltaisesti edistää kestävää kulutusta ja ympäristön kunnioittamista. Tampereella toteutettu Sapere-malli, kouluyhteistyö, teemapäivät ja kasvattajien yhtenäinen tapa viestiä lapsille ja nuorille ovat keskeisiä kasvatustekijöitä.

Yhteinen kehityspolku

Ehdotamme aloitteen mukaisen tavoitteen toteuttamista monivuotisena yhteisenä kehityspoluna, jossa kasviproteiinien osuutta ruokalistalla kasvatetaan vuosittain hallitusti. Ruokapalveluiden asiantuntemus, kasvatus- ja opetuspalveluiden sitoutuminen ja kaupungin strateginen ohjaus muodostavat kokonaisuuden, jossa kasvupainotteinen ruokailu voi toteutua maistuvasti, ravitsemuksellisesti ja ilmastokestävällä tavalla, samalla huomioiden, että muutos edellyttää myös maltillisia, mutta ennakoitavia, lisäpanostuksia raaka-aineisiin, ekososiaaliin kasvatukseen, ruokaohjeiden kehitykseen ja asiakasviestintään. Voimian hiilijalanjälki lasketaan seuraavan kerran vuodesta 2026, jolloin taas arvioimme nyt toteutettavien toimenpiteiden onnistumisen ja seuraavat askeleet.

Lisätietoja:

Palvelujohtaja Susanna Järvinen, 040-800 4887, susanna.jarvinen@voimia.fi

Kehitysjohdaja Saija Lehtonen, 040-752 4386, saija.lehtonen@voimia.fi